

Õiguskantsler

Eesti Haigekassa
info@haigekassa.ee

Teie nr

Meie 10.03.2022 nr 6-1/212120/2201363

Ravikindlustuskaitse peatumisest

Lugupeetud Rain Laane

Teile teadaolevalt pöördus õiguskantsleri poole inimene, kes ei ole rahul praeguse ravikindlustuse korraldusega, sest asjaolude halval kokkulangemisel võib juhatuse liikme ravikindlustus õiglase põhjuseta mõneks päevaks katkeda. Ta tõi näiteks olukorra, kui juhatuse liikme tasu jääb ühel kuul nõutud minimaalsest summast väiksemaks ning järgneval kuul satub sotsiaalmaksu deklaratsiooni esitamise tähtpäev puhkepäevale.

Sellise probleemiga võivad kokku puutuda nii juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmed kui ka võlaõigusliku lepingu alusel töö- ja teenustasusid saavad inimesed ning ettevõtlustulu maksu maksjad. Nende kindlustuskaitse sõltub sellest, kas nende eest on ühes kalendrikuus makstud või deklareeritud sotsiaalmaksu vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses ([sotsiaalmaksuseaduse](#) (SMS) § 2¹, [ravikindlustuse seaduse](#) (RaKS) § 5 lg 2 p-d 4–5¹).

Nende inimeste kindlustuskaitse peatub (RaKS § 8 lõike 3 alusel) ühe kuu möödumisel SMS § 9 lõike 1 punktis 4 sätestatud tähtpäevast (s.o maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäev või kui see langeb puhkepäevale, siis sellele järgnev esimene tööpäev), kui Maksu- ja Tolliametilt saadud andmete kohaselt ei ole inimese eest nimetatud tähtpäevaks sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses kas deklareeritud või laekunud. Sisuliselt tähendab see, et kui kahel järjestikusel kuul ei ole sotsiaalmaksu miinimumkohustust täidetud, siis inimese kindlustuskaitse katkeb. On selgunud, et inimese kindlustuskaitse võib katkeda ka enne, kui tal on võimalik oma maksukohustust täita. See võib juhtuda siis, kui esimesele maksukohustuse täitmata jätmisele järgnev sotsiaalmaksu tähtpäev langeb puhkepäevale. Kui see tähtpäev langeb tööpäevale, siis kindlustuskaitse ei katke.

Keskne küsimus on selles, mida mõeldakse RaKS § 8 lõikes 3 „nimetatud tähtpäeva“ all. Eesti Haigekassa mõistab sätet nii, et kindlustuskaitse peatub, kui möödunud on üks kalendrikuu sellest sotsiaalmaksu tähtpäevast, millal sotsiaalmaksu miinimumkohustust esimest korda ei täidetud.

Näiteks, kui sotsiaalmaksu miinimumkohustus jäeti esmakordselt täitmata 10. kuupäeval, peatab Eesti Haigekassa kindlustuskaitse sellele järgneva kalendrikuu 10. kuupäevale järgnevast päevast. Juhul kui 10. kuupäevaks on sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses deklareeritud või makstud, siis kindlustuskaitse ei katke. Kindlustuskaitse katkeb aga juhul, kui esimesele sotsiaalmaksu miinimumkohustuse täitmata jätmise kuule järgneval kuul satub maksutähtpäev puhkepäevade tõttu näiteks 12. kuupäevale. Sel juhul ei ole inimesel võimalik maksukohustust 10. kuupäevaks täita ja tema ravikindlustuskaitse katkeb kaheks päevaks, vaatamata sellele, et

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

SMS-i kohaselt täitis ta maksukohustuse tähtajaks. See tähendab, et inimesel ei ole võimalik oma õigust maksma panna asjaolu tõttu, mida ta ise mõjutada ei saa.

Maksu- ja Tolliametil ei ole põhjust esitada Eesti Haigekassale andmeid maksukohustuse täitmise kohta enne SMS-is ette nähtud tähtpäeva, sest enne seda ei ole veel maksukohustust tekkinud. Sotsiaalmaksu deklareerimise tähtpäev on üldjuhul maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäev, aga kui see langeb puhkepäevale, on tähtpäev 10. kuupäevale järgnev tööpäev ([tsiviilseadustiku üldosa seaduse](#) § 136 lg 8 ja [maksukorralduse seaduse](#) § 1 lg 1–2 ja § 50 lg 1).

SMS-i mõistes on kindlustatu inimene, kes on saanud SMS § 2 lõikes 1 nimetatud tasu, tulu või hüvitist ja kelle eest sotsiaalmaksu maksja on kohustatud maksma sotsiaalmaksu või kes enda eest ise maksab sotsiaalmaksu ([SMS § 5](#)). Sotsiaalmaksuga maksustamise periood on kalendrikuu (SMS § 8 lg 1). Kalendrikuu (maksustamisperioodi) sotsiaalmaksu miinimumkohustuse suurus ei sõltu sellest, kas maksutähtpäev langeb tööpäevale (10. kuupäevale) või puhkepäevale (näiteks 12. kuupäevale). Oluline on, et maksukohustus oleks täidetud SMS sätestatud tähtpäevaks. [RaKS § 5](#) lõikes 1 on selgelt öeldud, et kindlustuskaitse saamiseks peab sotsiaalmaksu maksja täitma oma kohustused SMS-is sätestatud korras, suuruses ja tähtaegadel.

Seaduse seletuskirjad viitavad sellele, et Riigikogu on soovinud seada RaKS §-s 8 nimetatud inimeste sotsiaalsed garantiid sõltuvusse maksukohustuse võtmisest ([seletuskiri 818 SE](#)). Normi kujunemislugu vaadates ei ole seda põhimõtet kordagi kahtluse alla seatud.

Seaduse varasema redaktsiooni järgi (enne 2017. aasta 1. juulit) lõppes ravikindlustuskaitse järgmisel päeval pärast sotsiaalmaksu miinimumkohustuse täitmata jätmist. Praegu kehtiva seadusega on ette nähtud, et nende inimeste kindlustuskaitse peatub ühe kuu möödumisel pärast seda, kui sotsiaalmaksu miinimumkohustus on jäetud täitmata SMS-is sätestatud tähtpäevaks. Seadusemuudatust põhjendati ([seletuskirjas 301 SE](#)) vajadusega parandada kindlustuskaitse järjepidevust ning sooviga välistada võimalus, et kindlustuskaitse alusetult lõpetatakse. Normi praegune rakenduspraktika ei võimalda seda eesmärki saavutada, see lükkab kindlustuskaitse peatumise küll edasi, kuid ei taga kindlustuskaitse järjepidevust ega selle võimalikku alusetut lõpetamist neil kuudel, kui maksukohustuse esmakordsele täitmata jätmisele järgnev maksutähtpäev langeb puhkepäevale.

Eeltoodu võimaldab oletada, et RaKS § 8 lõikes 3 nimetatud tähtajana on Riigikogu silmas pidanud ühte kuud, mis jääb kahe maksukohustuse tähtpäeva vahele ning „nimetatud tähtpäev“ on igal kuul sotsiaalmaksu tähtpäev. Normi selliselt mõistes on kindlustuskaitse peatamise tingimus saanud alles siis, kui Eesti Haigekassa pole saanud teist korda järjest SMS-is sätestatud tähtpäevaks (mis puhkepäevale sattudes võib olla hilisem kui 10. kuupäev) Maksu- ja Tolliametilt andmeid, mis kinnitavad, et inimene on täitnud oma sotsiaalmaksukohustuse määratud ulatuses.

Kindlustuskaitse peatamisele enne seda, kui on võimalik maksukohustus täita, on raske leida RaKS-i mõttega kooskõlas olevat õigustust. Seetõttu soovitan Eesti Haigekassal see probleem lahendada halduspraktika muutmisega. Kui see ei ole Eesti Haigekassa seisukohast mõistlikult võimalik, tuleks probleemi lahendamiseks teha Sotsiaalministeeriumile ettepanek muuta ravikindlustuse seadust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise